

Drept procesual civil
Vol. I. Teoria generală

Pentru a sublinia faptul că un text din Codul de procedură civilă a fost preluat *ad litteram*, s-a folosit culoarea roșie în scrierea numărului articolului vizat.

Prof. univ. dr. **Mihaela Tăbârcă**
Judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție

Drept procesual civil

Vol. I. Teoria generală

Respectați cartea și legea!

Atragem atenția asupra faptului că, în baza Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau amendă reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe (art. 140). Prin reproducere se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă (art. 14).

De asemenea, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, fără drept, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual (art. 139⁸).

Copyright © 2017, Editura Solomon

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Solomon.

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Solomon.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TĂBÂRCĂ, MIHAELA

Drept procesual civil / Mihaela Tăbârcă. - Ed. a 2-a. - București : Editura Solomon, 2017

3 vol.

ISBN 978-606-94050-5-5

Vol. 1 : Teoria generală. - 2017. - ISBN 978-606-94050-6-2

347.91/.95

Editura Solomon

Tel.: 0725.356.750

E-mail:

office@editurasolomon.ro

redactie@editurasolomon.ro

Website:

www.editurasolomon.ro

Criterii de clasificare

16. Normele dreptului procesual¹⁾ civil pot să fie clasificate în funcție de mai multe criterii²⁾, respectiv:

- obiectul de reglementare;
- întinderea câmpului de aplicare;
- caracterul conduitei pe care o impun.

Importanța clasificării

17. Această clasificare prezintă importanță nu doar din considerente de ordin teoretic sau didactic, de vreme ce calificarea dată unei anumite norme de drept procesual civil poate influența însăși legalitatea soluției pronunțate în temeiul ei.

2.1. Clasificarea în funcție de obiect

2.1.1. Aspecte generale

Criteriul obiectului normelor

18. În funcție de criteriul obiectului lor, normele de drept procesual civil se împart în norme de organizare judiciară, norme de competență și norme de procedură propriu-zisă.

Norme de organizare judiciară

19. *Normele de organizare judiciară* au ca obiect: determinarea instanțelor judecătorești și a parchetelor de pe lângă acestea; statutul judecătorilor și procurorilor, cu privire la care se cercetează cariera acestora, drepturile și îndatoririle judecătorilor și procurorilor, incompatibilitățile și interdicțiile pe care le au, răspunderea judecătorilor și procurorilor; compunerea și constituirea completelor de judecată și, legat de aceasta, incompatibilitatea, abținerea și recuzarea.

Firește, cele mai multe norme din această categorie se regăsesc în Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și în Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară. De asemenea, norme de organizare judiciară conțin Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea nr. 1375 din 17 decembrie 2015 a Plenului Consiliului

¹⁾ Pentru o abordare monografică, a se vedea C.C. Dinu, *Normele de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2009.

²⁾ Pentru detalii, a se vedea: I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Teoria generală. Judecata la prima instanță. Hotărârea*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 67; V.M. Ciobanu, *Tratat...*, vol. I, p. 168; G. Boroi, *Drept procesual civil – note de curs*, vol. 1, București, 1993, p. 26; V. Negru, D. Radu, *op. cit.*, p. 17; I. Leș, *Tratat...*, p. 30; I. Deleanu, *Tratat...*, vol. I, pp. 64-69.

Superior al Magistraturii și Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Norme de organizare judiciară există însă și în Codul de procedură civilă care, prin art. 41-54, consacră incompatibilitatea, abținerea și recuzarea judecătorilor, procurorilor, magistraților-asistenți, asistenților judiciari și grefierilor. În egală măsură, continuitatea completului de judecată, la care se referă art. 19 și art. 214 C.proc.civ., este reglementată tot prin norme de organizare judiciară.

Norme de competență

20. Normele de competență au ca obiect:

- delimitarea atribuțiilor instanțelor judecătorești de atribuțiile recunoscute altor organe de jurisdicție ori cu activitate jurisdicțională (competența generală);
- repartizarea pricinilor între instanțe de grad diferit (competența materială);
- repartizarea pricinilor între instanțe de același grad (competența teritorială).

Sediul principal al normelor de competență se află în Titlul III „Competența instanțelor judecătorești” din Cartea I a Codului de procedură civilă.

Norme de competență pot să fie însă întâlnite și în legi speciale¹⁾.

Norme de procedură propriu-zisă:

21. Normele de procedură propriu-zisă au ca obiect modul de judecată a pricinilor civile și de punere în executare a titlurilor executorii.

Sediul principal al acestor norme este Codul de procedură civilă.

În doctrină²⁾, normele de procedură propriu-zisă sunt împărțite în norme de procedură contencioasă, norme de procedură necontencioasă și norme de executare silită. Astfel:

1. Norme de procedură contencioasă

21-1. Normele de procedură contencioasă sunt înscrise în Cartea a II-a a Codului de procedură civilă „Procedura contencioasă”.

Aceste norme reglementează modul de soluționare a unei cereri atunci când dreptul părții este încălcat sau contestat,

¹⁾ A se vedea, pentru mai multe exemple, M. Tăbărcă, Gh. Buta, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2008, pp. 13-126.

²⁾ I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Procesul civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 31; V.M. Ciobanu, *Tratat...*, vol. I, p. 169.

precum și modul de soluționare a cererii privitoare la interese legitime pentru a căror realizare calea justiției este obligatorie.

Conform **art. 192 alin. (1)**, pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, orice persoană se poate adresa justiției prin sesizarea instanței competente cu o cerere de chemare în judecată. În cazurile anume prevăzute de lege, sesizarea instanței poate fi făcută și de alte persoane sau organe;

2. Norme de procedură necontencioasă

21-2. Normele de procedură necontencioasă, cuprinse în Cartea a III-a din Codul de procedură civilă „Procedura necontencioasă”, stabilesc reguli de urmat pentru rezolvarea unei cereri atunci când nu se invocă încălcarea ori contestarea unui drept.

În condițiile **art. 527**, cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți;

3. Norme de executare silită

21-3. Normele de executare silită au ca obiect regulile de urmat pentru aducerea la îndeplinire a drepturilor constatate printr-un titlu executoriu, atunci când debitorul nu-și execută obligația de bunăvoie.

Potrivit **art. 622 alin. (2)**, în cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, care începe odată cu sesizarea organului de executare, potrivit dispozițiilor prezentei cărți, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

Normele de executare silită sunt înscrise în Cartea a V-a a Codului de procedură civilă „Despre executarea silită”.

2.1.2. Importanța clasificării

Importanța clasificării

22. Clasificarea normelor de procedură civilă în funcție de criteriul obiectului lor de reglementare prezintă importanță¹⁾ atunci când se pune problema soluționării conflictului în timp

¹⁾ A se vedea și V.M. Ciobanu, *Interesul practic al clasificării legilor de procedură civilă în funcție de obiectul lor de reglementare*, în Revista română de drept nr. 4/1983, pp. 33-38, preluat în Revista română de drept privat nr. 4/2010, pp. 16-21.

al normelor, deoarece rezolvarea acestui conflict va fi diferită în funcție tocmai de calificarea dată normelor¹⁾.

2.1.2.1. Norme de organizare judiciară

Sunt de imediată aplicare

23. Normele de organizare judiciară, de interes general, sunt de imediată aplicare, **art. 25 alin. (3)** arătând că în cazul în care instanța investită este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi. Dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile.

Desființarea instanței – consecințe

24. Întrucât normele care determină categoriile de instanțe judecătorești – inclusiv înființarea sau desființarea instanțelor – sunt norme de organizare judiciară, textul impune regula aplicării imediate a acestora, de vreme ce stabilește că instanța desființată ia din oficiu măsura trimiterii dosarelor, deci de îndată după desființare, fără să fie necesară o solicitare a părților în acest sens.

Așadar, desființarea instanței nu va avea drept consecință doar faptul că pe rolul său nu mai pot să fie înregistrate alte dosare, dar ea nici nu va putea finaliza judecata în dosarele cu care fusese investită până la data desființării.

Modificări cu privire la complet

25. Tot ca o consecință a aplicării imediate a legii noi de organizare judiciară, dacă prin legea nouă se modifică modul de compunere sau de constituire a completului de judecată, procesele în curs vor fi soluționate în noua alcătuire²⁾.

¹⁾ Desigur, este de reținut și **art. 28** care, sub marginala „Teritorialitatea legii de procedură”, prevede că dispozițiile legii de procedură se aplică tuturor proceselor care se judecă de către instanțele române, sub rezerva unor dispoziții legale contrare [alin. (1)]. În cazul raporturilor procesuale cu element de extraneitate, determinarea legii de procedură aplicabile se face potrivit normelor cuprinse în cartea a VII-a [alin. (2)].

²⁾ Conform art. 55 alin. (1) din *Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară*, în forma în vigoare la data intrării în vigoare a legii, completul pentru soluționarea în primă instanță a cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale se constituie din 2 judecători și 2 asistenți judicari.

Prin art. III pct. 8 din *Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor*, textul enunțat a fost modificat în sensul următor: completul pentru soluționarea în primă instanță a cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale se constituie dintr-un judecător și 2 asistenți judicari. Dispozițiile art. 11 și ale art. 52 alin. (1) se aplică în mod corespunzător.

În aceste condiții, un litigiu de natura celui la care se referă textele enunțate, care la data intrării în vigoare a Legii nr. 202/2010 era în curs de judecată în

2.1.2.2. Norme de competență

Legea veche
supraviețuiește

26. În ceea ce privește acțiunea în timp a normelor de competență, legea veche supraviețuiește, de vreme ce, potrivit **art. 25 alin. (2) teza I**, procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal investite vor continua să fie judecate de acele instanțe, potrivit legii sub care au început.

Prin faptul că legea veche de competență supraviețuiește se evită declinările de competență de la o instanță la alta, cu consecința tergiversării excesive a procesului.

Pe de altă parte, textul impune ca judecata să continue numai dacă instanța fusese *legal investită* conform legii de competență în vigoare la data începerii procesului. În caz contrar, și cu respectarea limitelor stabilite prin art. 130 C.proc.civ., pentru invocarea excepției de necompetență, s-ar putea dispune declinarea de competență. Dacă până la soluționarea excepției de necompetență intervine o lege nouă de competență, declinarea nu va fi dispusă către instanța competentă potrivit legii noi, ci către instanța care trebuia să fie investită la data începerii procesului.

Aplicarea legii
vechi în căile
de atac

27. Legea veche de competență, în vigoare la data investiției primei instanțe, va fi avută în vedere și de instanța de control judiciar, indiferent că judecă în apel sau în recurs, așa cum rezultă din prevederile **art. 25 alin. (2) teza a II-a**, conform cu care, în caz de trimitere spre rejudecare, dispozițiile legale privitoare la competență, în vigoare la data când a început procesul, rămân aplicabile.

Sintagma „în caz de trimitere spre rejudecare” acoperă atât situația reglementată de art. 480 alin. (3)¹⁾, cât și pe cea prevăzută

primă instanță, în complet constituit cu doi judecători și doi asistenți judiciari, a fost finalizat de un complet constituit cu un judecător și doi asistenți judiciari.

¹⁾ Sub marginala „Soluțiile pe care le pronunță instanța de apel”, **art. 480 alin. (3)** arată că în cazul în care se constată că, în mod greșit, prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului ori judecata s-a făcut în lipsa părții care nu a fost legal citată, instanța de apel va anula hotărârea atacată și va judeca procesul, evocând fondul. Cu toate acestea, instanța de apel va anula hotărârea atacată și va trimite cauza spre rejudecare primei instanțe sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție, în cazul în care părțile au solicitat în mod expres luarea acestei măsuri prin cererea de apel ori prin întâmpinare; trimiterea spre rejudecare poate fi dispusă o singură dată în cursul procesului. Dezlegarea dată problemelor de drept de către instanța de apel, precum și necesitatea administrării unor probe sunt obligatorii pentru judecătorii fondului.

în art. 497¹⁾ sau art. 498 alin. (2)²⁾ C.proc.civ. În ambele cazuri, instanța de control judiciar va aprecia asupra competenței în raport cu legea în vigoare la data începerii procesului. Numai dacă această lege nu a fost respectată, iar necompetența a fost invocată în condițiile art. 130 C.proc.civ., poate fi admisă calea de atac și pricina trimisă spre rejudecare instanței care trebuia sesizată de la data declanșării procesului.

Drept urmare, dacă pe parcursul procesului este adoptată o lege nouă de competență materială, se poate ajunge ca același tip de litigiu să se judece în primă instanță fie la instanța care a fost competentă potrivit legii vechi – și care este investită prin trimitere spre rejudecare, în urma anulării/casării hotărârii pe care a pronunțat-o –, fie la o altă instanță, competentă potrivit legii noi, atunci când sesizarea acesteia din urmă s-a făcut după schimbarea competenței.

Aplicarea
legii noi de
competență

28. Totuși, este posibil ca legea nouă de competență să fie de imediată aplicare. Se întâmplă acest lucru în ipoteza desființării instanței, deoarece **art. 25 alin. (3) teza I** prevede că în cazul în care instanța investită este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi.

¹⁾ Sub marginala „Soluțiile pe care le poate pronunța Înalta Curte de Casație și Justiție”, **art. 497** dispune că Înalta Curte de Casație și Justiție, în caz de casare, trimite cauza spre o nouă judecată instanței de apel care a pronunțat hotărârea casată ori, atunci când este cazul și sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 480 alin. (3), primei instanțe, a cărei hotărâre este, de asemenea, casată. Atunci când interesele bunei administrări a justiției o cer, cauza va putea fi trimisă oricărei alte instanțe de același grad, cu excepția cazului casării pentru lipsă de competență, când cauza va fi trimisă instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională competent potrivit legii. În cazul în care casarea s-a făcut pentru că instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești sau când s-a încălcat autoritatea de lucru judecat, cererea se respinge ca inadmisibilă.

²⁾ Sub marginala „Soluțiile pe care le pot pronunța alte instanțe de recurs”, **art. 498 alin. (2)** arată că instanțele prevăzute la alin. (1) vor casa cu trimitere, o singură dată în cursul procesului, în cazul în care instanța a cărei hotărâre este atacată cu recurs a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului sau judecata s-a făcut în lipsa părții care a fost nelegal citată, atât la administrarea probelor, cât și la dezbaterile fondului. În vederea rejudecării, cauza se trimite la instanța care a pronunțat hotărârea casată ori la altă instanță de același grad cu aceasta, din aceeași circumscripție. Dispozițiile art. 497 se aplică în mod corespunzător, în caz de necompetență, de depășire a atribuțiilor puterii judecătorești și de încălcare a autorității de lucru judecat.

Așadar, pentru determinarea instanței căreia i se trimit¹⁾ dosarele, este avută în vedere legea de competență în vigoare la data la care se pune problema trimiterii dosarelor, lege care poate să prevadă altfel decât cea de la data declanșării litigiului²⁾.

¹⁾ Conform art. 5 alin. (6) din *Legea nr. 148/2011 privind desființarea unor instanțe judecătorești și a parchetelor de pe lângă acestea*, cauzele aflate pe rolul instanțelor/parchetelor prevăzute în anexă la data intrării în vigoare a legii, precum și cele înregistrate după această dată se transmit pe cale administrativă, începând cu data de 1 octombrie 2011, instanțelor/parchetelor care preiau competența teritorială a instanței și, respectiv, parchetului desființat. În cauzele înregistrate după data de 1 octombrie 2011, stabilirea termenelor și efectuarea actelor de procedură urmează a fi realizate de instanțele/parchetele care preiau competența teritorială a instanței și, respectiv, parchetului desființat.

²⁾ Prin art. 1 alin. (1) din *Legea nr. 148/2011 privind desființarea unor instanțe judecătorești și a parchetelor de pe lângă acestea* s-a arătat că instanțele judecătorești și parchetele de pe lângă acestea prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta lege se desființează [Judecătoria Bocșa, Judecătoria Bozovici, Judecătoria Cernavodă, Judecătoria Băneasa, Judecătoria Bechet, Judecătoria Comana, Judecătoria Șomcuta Mare, Judecătoria Sângeorgiu de Pădure, Judecătoria Scornicești, Judecătoria Urlați, Judecătoria Jimbolia, Judecătoria Murgeni].

În aplicarea art. 5 alin. (3) din lege, conform cu care, în termen de 45 de zile de la data intrării în vigoare a legii, Guvernul va adopta hotărârea de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 337/1993 pentru stabilirea circumscripțiilor judecătoriale și parchetelor de pe lângă judecătorii, cu modificările și completările ulterioare, în vederea stabilirii noilor circumscripții teritoriale ale judecătoriilor care preiau cauzele de competența teritorială a instanțelor desființate, hotărâre care se va aplica începând cu 1 noiembrie 2011, a fost adoptată *Hotărârea Guvernului nr. 868/2011 privind modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 337/1993*, după cum urmează: *Județul Alba* – Comuna Mihalț din circumscripția Judecătoriei Alba Iulia trece în circumscripția Judecătoriei Blaj (rearondare pentru decongestionarea Judecătoriei Alba Iulia); *Județul Caraș-Severin* – Comunele Bănia, Bozovici, Dalboșeț, Eftimie Murgu, Lăpușnicel, Lăpușnicu Mare, Prigor, Șopotu Nou din circumscripția Judecătoriei Bozovici trec în circumscripția Judecătoriei Oravița (Judecătoria Bozovici funcționa, cu un număr foarte mic de cauze, și a fost desființată) Comuna Naidăș din circumscripția Judecătoriei Oravița trece în circumscripția Judecătoriei Moldova Nouă (rearondare pentru decongestionarea Judecătoriei Oravița); *Județul Constanța* – Orașul Băneasa și comunele Adamclisi, Aliman, Băneasa, Deleni, Dobromir, Ion Corvin, Lipnița, Oltina, Ostrov din circumscripția Judecătoriei Băneasa trec în circumscripția Judecătoriei Medgidia (Judecătoria Băneasa nu funcționa și a fost desființată); *Județul Dolj* – Orașele Bechet și Dăbuleni și comunele Amărăștii de Sus, Amărăștii de Jos, Călărași, Dobrotești, Ostroveni, Sadova, Daneți, Mârșani, Celaru și Dobrești din circumscripția Judecătoriei Bechet trec în circumscripția Judecătoriei Craiova (Judecătoria Bechet nu funcționa și a fost desființată); *Județul Hunedoara* – Comuna Boșorod din circumscripția Judecătoriei

2.1.2.3. Norme de procedură propriu-zisă

Procese noi

Aplicarea legii noi de procedură

29. În privința *proceselor noi*, adică a proceselor născute după intrarea în vigoare a legii de procedură, aplicarea în timp a noii legi de procedură civilă este guvernată de două principii: principiul neretroactivității legii¹⁾, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție și, consecință firească a acestuia, principiul aplicării imediate a legii noi, ceea ce exclude supraviețuirea legii vechi.

30. Pentru asigurarea predictibilității legii de procedură, astfel încât părțile să cunoască încă de la sesizarea instanței care

Hunedoara și comuna Bănița din circumscripția Judecătoriei Petroșani trec în circumscripția Judecătoriei Hațeg (rearondare pentru decongestionarea Judecătoriilor Hunedoara și Petroșani); *Județul Maramureș* – Orașul Șomcuta Mare și comunele Boiu Mare, Mireșu Mare, Remetea Chioarului, Satulung și Valea Chioarului din circumscripția Judecătoriei Șomcuta Mare trec în circumscripția Judecătoriei Baia Mare (Judecătoria Șomcuta Mare funcționa, având un număr foarte mic de cauze, și a fost desființată); *Județul Mureș* – Orașele Sîngeorgiu de Pădure, Sovata și comunele Bălăușeri, Fântânele, Ghindari și Neaua din circumscripția judecătoriei Sângeorgiu de Pădure trec în circumscripția Judecătoriei Sighișoara (Judecătoria Sângeorgiu de Pădure nu funcționa și a fost desființată); *Județul Olt* – Orașul Scornicești și comunele Bărăști, Colonești, Corbu, Cungrea, Făgețelu, Icoana, Leleasca, Oprelu, Optași-Măgura, Poboru, Potcoava, Spineni, Tătulești, Topana, Tufani din circumscripția Judecătoriei Scornicești trec în circumscripția Judecătoriei Slatina (Judecătoria Scornicești nu funcționa și a fost desființată); *Județul Tulcea* – Orașul Isaccea și comuna Hamcearca din circumscripția Judecătoriei Tulcea trec în circumscripția Judecătoriei Măcin (rearondare pentru decongestionarea Judecătoriei Măcin); *Județul Vaslui* – Comunele Blăgești, Epurenii, Fălcui, Mălușteni, Murgeni și Șuletea din circumscripția Judecătoriei Murgeni trec în circumscripția Judecătoriei Bârlad (Judecătoria Murgeni funcționa, având un număr foarte mic de cauze, și a fost desființată). Comunele Berezeni și Găgești din circumscripția Judecătoriei Murgeni trec în circumscripția Judecătoriei Huși (Judecătoria Murgeni funcționa, având un număr foarte mic de cauze, și a fost desființată). Prin Hotărârea Guvernului nr. 476/2016 a fost modificată din nou anexa la Hotărârea Guvernului nr. 337/1993 în sensul că, în *Județul Brăila* – Orașul Însurăței și comunele Berteștii de Jos, Stăncuța, Tufești, Victoria și Viziru trec din circumscripția Judecătoriei Însurăței în circumscripția Judecătoriei Brăila; Comunele Bărăganul, Ciocile, Roșiori și Zăvoaia trec din circumscripția Judecătoriei Însurăței în circumscripția Judecătoriei Făurei.

¹⁾ În doctrina anterioară noului Cod de procedură civilă s-a spus că „acest principiu este cât se poate de rațional, fiind *justificat* de faptul că nimeni nu-și poate dirija conduita după norme ce nu există încă.” – A. Pop, Gh. Beleiu, *Drept civil. Privire generală asupra dreptului civil. Raportul juridic civil. Actul juridic civil. Prescripția extinctivă. Proba drepturilor subiective civile*, București, 1975, p. 92.

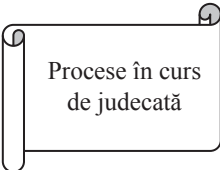

este modul de judecată al pricinii lor și de punere în executare a titlurilor executorii, **art. 24** prevede că dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare.

Textul este de natură să asigure, totodată, și securitatea situației juridice a părților, nu numai așteptările lor legitime.

Conform **art. 192 alin. (2)**, procesul începe prin înregistrarea cererii la instanță, în condițiile legii.

Dacă legea de procedură se schimbă după acest moment, judecata se va face potrivit legii în vigoare la înregistrarea cererii de chemare în judecată.

Procese în curs
de judecată

31. În privința *proceselor în curs*, urmare a regulii stabilite prin art. 24 C.proc.civ. cu privire la legea aplicabilă proceselor noi, normele de procedură nu sunt de imediată aplicare pentru că nu sunt incidente și proceselor aflate în curs la data intrării lor în vigoare. Conform **art. 25 alin. (1)**, procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche, rămân supuse acelei legi.

Drept urmare, modificarea normelor de procedură în cursul desfășurării judecării nu are niciun efect asupra proceselor deja începute, care vor continua să fie judecate potrivit legii vechi¹⁾, astfel că legea veche de procedură ultraactivează, supraviețuiește

¹⁾ Intervenția puterii legiuitoare, prin modificarea normelor procedurale în cursul derulării procedurii, poate avea o implicație în ceea ce privește „dreptul la un tribunal” prevăzut de art. 6 par. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului. În acest sens, a se vedea V. Pătulea, *Sinteză teoretică și de practică a Curții Europene a Drepturilor Omului în legătură cu art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul la un proces echitabil. Dreptul de acces la un tribunal (aspecte speciale) (II)*, în *Dreptul* nr. 11/2006, p. 255.

În jurisprudența anterioară noului Cod de procedură civilă s-a decis că „prin dispozițiile cu caracter tranzitoriu cuprinse în art. III din Legea nr. 262/2007 pentru modificarea și completarea Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, legiuitorul a instituit o cale nouă de atac, extraordinară, împotriva unor hotărâri judecătorești irevocabile, pronunțate anterior intrării în vigoare a noii legi, hotărâri trecute în puterea lucrului judecat. Posibilitatea repunerii în discuție a unei hotărâri judecătorești irevocabile prin introducerea unei căi de atac extraordinare care nu exista la momentul finalizării litigiului în care se pronunțase hotărârea respectivă, constituind un element nou, imprevizibil în mod absolut pentru părțile litigante, este de natură a înfrânge dreptul la un proces echitabil, consacrat de art. 6 parag. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului, prin atingerea adusă principiului securității raporturilor juridice. Astfel fiind, judecătorul național este obligat să înlăture aplicarea acestor dispoziții, cu consecința respingerii ca inadmisibilă a cererii de revizuire promovată

până la soluționarea definitivă a litigiilor pornite sub imperiul ei. În aceste condiții, nu vor mai exista conflicte de legi în privința actelor de procedură, motiv pentru care legiuitorul nu a mai trebuit să arate ce se întâmplă cu actele de procedură îndeplinite înainte de intrarea în vigoare a legii noi¹⁾.

Legea veche de procedură ultraactivează și în cazul în care instanța este investită ca efect al desființării unei alte instanțe. Art. 25 alin. (3) C.proc.civ. prevede, pentru ipoteza enunțată, că dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile. Așadar, instanța căreia i se trimit dosarele va aplica, pentru soluționarea lor, regulile de procedură de la data declanșării litigiului, prevăzute de legea veche.

Legea aplicabilă
mijloacelor de
probă

32. Cât privește *mijloacele de probă*²⁾, Codul de procedură civilă a făcut aplicarea regulii *tempus regit actum*, întrucât, conform **art. 26 alin. (1)**, legea care guvernează condițiile de admisibilitate și puterea doveditoare a probelor preconstituite și a prezumțiilor legale este cea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptelor juridice care fac obiectul probațiunii.

Admisibilitatea și
puterea doveditoare a probelor

33. Așadar, instanța apreciază *admisibilitatea și puterea doveditoare* a probelor preconstituite³⁾ și a prezumțiilor legale conform legii în vigoare la data producerii sau săvârșirii faptelor juridice⁴⁾ de dovedit.

în temeiul lor.” – ICCJ, s. cont. adm. fisc., dec. nr. 4615/2009, în *Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2009*, pp. 392-395.

¹⁾ Art. 725 alin. final din *vechiul Cod de procedură civilă* prevedea că actul de procedură îndeplinit înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămâne supus dispozițiilor vechii legi. În cazul în care acest act de procedură ar putea fi anulat potrivit legii vechi, el nu va fi menținut, chiar dacă potrivit legii noi ar fi valabil.

²⁾ Sub marginala „Obiectul probei și mijloacele de probă”, **art. 250** prevede că dovada unui act juridic sau a unui fapt se poate face prin înscrisuri, martori, prezumții, mărturisirea uneia dintre părți, făcută din proprie inițiativă sau obținută la interogatoriu, prin expertiză, prin mijloacele materiale de probă, prin cercetarea la fața locului sau prin orice alte mijloace prevăzute de lege.

³⁾ Întocmite cu intenția de a fi folosite într-un eventual litigiu.

⁴⁾ Sunt avute în vedere faptele juridice în sens larg, prin care sunt desemnate evenimentele și acțiunile omenești, atât cele săvârșite cu intenție, cât și cele săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice.

În doctrina anterioară noului Cod de procedură civilă s-a spus că „diferența dintre faptul juridic în sens restrâns și faptul juridic în sens larg constă în aceea că în noțiunea de fapt juridic în sens restrâns nu sunt incluse și actele juridice.” – A. Pop, Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 226.

Și aprecierea admisibilității probelor care nu sunt preconstituite – cum ar fi expertiza, cercetarea la fața locului, interogatoriul – se face după legea în vigoare la momentul la care instanța se pronunță asupra admisibilității.

Administrarea
probelor

34. În privința *administrării* probelor, **art. 26 alin. (2)** prevede că administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării lor.

Drept urmare, dacă de la data declanșării procesului și până la data administrării probelor intervine o lege nouă, care stabilește alte reguli de judecată, instanța va ține cont, pentru administrare, de legea în vigoare la data la care are loc administrarea probelor.

Legea privitoare
la actele juridice

35. Pentru a determina legea în raport cu care se apreciază *valabilitatea și puterea doveditoare a actelor juridice*, urmează a fi avută în vedere precizarea din alin. (1) al art. 26 C.proc.civ., în sensul că și puterea doveditoare a probelor preconstituite se apreciază după legea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptului juridic de dovedit.

Textul conduce la concluzia că, în privința actelor juridice, în cazul unei succesiuni de legi în timp, soluția nu diferă după cum forma solemnă este cerută *ad validitatem* sau *ad probationem*.

Ca atare, dacă o anumită formă este cerută de legea în vigoare la momentul încheierii actului, pentru chiar validitatea acestuia, și nu este respectată, actul va fi lovit de nulitate, iar sancțiunea nu poate să fie acoperită cu motivarea că legea nouă nu mai impune cerința privitoare la forma respectivă. După cum, dacă, la momentul întocmirii actului, legea nu impunea o anumită formă, actul nu va fi anulat pentru că legea de la data judecării impune o formă pe care părțile nu aveau cum să o prevadă la data încheierii sale.

În cazul în care formalitatea este cerută pentru dovedirea actului, nu se poate distinge după cum legea nouă mărește sau restrânge posibilitățile de probă. Astfel, chiar dacă legea în vigoare în momentul judecării nu mai prevede cerința privitoare la formă și permite noi mijloace de probă, nu se va aplica aceasta, întrucât părțile, de bună-credință, și-au preconstituit proba potrivit cu ceea ce le-a dictat sau îngăduit legea în vigoare la data perfectării operației juridice¹⁾. Dacă, dimpotrivă, legea nouă îngreunează dovada, se va aplica legea veche, în vigoare la momentul întocmirii actului.

¹⁾ I. Deleanu, *Tratat...*, vol. I, p. 72.